

Samenvatting bevindingen en overwegingen van het panel.

Met de ontwikkeling van het Ad-programma Ondernemen is de ambitie van de hogeschool aan te sluiten bij de 'Noordelijke innovatieagenda' gericht op doorlopende leerlijnen en verhoging van de arbeidsparticipatie voor mbo-ers. De opleiding is ontwikkeld door de opleiding Small Business & Retail Management (SB&RM) van het Instituut voor Marketing en Management (IMM) in samenwerking met het Alfa-college, een van de toeleverende ROCs. Het gedeelde lectoraat *Ondernemen in verandering* speelt een belangrijke rol bij de (door)ontwikkeling van het programma. De opleiding richt zich op (zelfstandig) ondernemerschap voor het MKB en kent twee uitstroomprofielen: entrepreneurship voor ondernemers met een eigen bedrijf en intrapreneurship voor ondernemende professionals voor bestaande MKB bedrijven.

Beoogde eindkwalificaties (standaard 1)

Het panel heeft geconstateerd dat de beoogde eindkwalificaties zijn afgeleid van het landelijke SB&RM profiel. Dit heeft geleid tot een degelijk programma dat voldoet aan de externe eisen en een goede doorstroming naar de bachelor SB&RM mogelijk maakt. Tegelijkertijd heeft het panel zich afgevraagd: 1. of het verschil met de bachelor zowel inhoudelijk als qua onderwijsmethodiek niet erg klein is, 2. hoe de beoogde lokale profilering tot uiting komt en 3. in hoeverre dit meer een 'retail-light' opleiding is dan het voorgestelde Ad-programma Ondernemen.

De verschillen ten opzichte van de bachelor SB&RM zijn tijdens het bezoek geïllustreerd en betreffen vooral de grotere praktijkgerichtheid en de overzichtelijke theoretische bagage. Van de lokale profilering zijn vooral de aspecten duurzaamheid, multi-channel context en internationalisering voor het panel beperkt zichtbaar gebleven. Zo is internationalisering beperkt tot Engelse taalvaardigheid en de mogelijkheid een stage in het buitenland te lopen. Dit acht panel niet alleen een beperkte opvatting over internationalisering, maar ook (te) beperkt voor deze regio waar naast Engelse taalvaardigheid enige Duitse taalvaardigheid behulpzaam zal zijn voor beroepsuitoefening in bijvoorbeeld het Eems/Dollardgebied. Opvallend is ook dat het aspect netwerken met en in het lokale bedrijfsleven, waaraan in bijna alle gesprekken is gerefereerd, (nog) ontbreekt in de opleidingscompetenties en beperkt in het programma naar voren komt. Het panel acht het evenals de opleiding belangrijk afgestudeerden hier goed op voor te bereiden. Daarom adviseert het panel 'netwerken' expliciet op te nemen in de eindkwalificaties en er in het programma substantiële aandacht aan te besteden dan nu het geval is. Dat geldt ook voor ondernemingsgerichte onderwerpen als kansverkenning en design thinking.

Oordeel: voldoende

Onderwijsleeromgeving (standaard 2)

Het panel heeft een overzichtelijk gestructureerd opleidingsprogramma en een enthousiast ontwikkelteam aangetroffen. Het panel waardeert de structuur waarin studenten in het eerste jaar kennismaken met beide specialisatiemogelijkheden: intrapreneurship en entrepreneurship alvorens zij in het tweede jaar voor een van beide kiezen. De afsluiting van de opleiding met een stage en een eindwerkstuk in de vorm van een onderzoeksopdracht acht het panel adequaat. Wel is het panel van mening dat het ondernemende karakter van de stages aandacht behoeft zodat zij zich duidelijk onderscheiden van reguliere bedrijfs- en marketinggerichte stages.

De didactische vormgeving van het programma is volgens het informatiedossier gebaseerd

Pagina 3 van 6 op concepten als leergemeenschap, digitale leeromgeving en blended learning. Het panel heeft daarvoor aanzetten gezien maar adviseert deze concepten verder uit te werken en te concretiseren opdat niet alleen een degelijke maar ook een (meer) inspirerende onderwijsleeromgeving ontstaat.

Het start/up lab heeft naar de mening van het panel meer potentie dan zichtbaar was in het bezochte start-up lab van SB&RM. Vanuit het start/up lab starten en runnen studenten in het eerste jaar in groepen een bedrijf aan de hand van gerichte opdrachten. Het panel geeft in overweging het start-up lab meer buiten de school te positioneren ter versterking van de uitwisseling met het werkveld. Dit is wellicht mogelijk bij de gebiedscoöperaties waaraan zowel onderwijs- als onderzoeksprojecten te koppelen zijn. Dat zou tevens de betrokkenheid van het lectoraat bij het start/up lab kunnen vergroten.

Oordeel: voldoende

Toetsing (standaard 3)

De toetspraktijk van de opleiding sluit aan bij de staande praktijken in IMM en de opgedane ervaring bij SB&RM. Het toetsplan laat passende variatie zien in de toetsing, zowel summatief als formatief. Verrassend voor het panel is het verplicht stellen van alle formatieve toetsen ongeacht het prestatieniveau van de student 'omdat het altijd beter kan'. Het panel geeft in overweging om voor formatieve toetsen vrijstellingen te verlenen als daar aanleiding toe is, zodat de student de kostbare studietijd aan iets anders kan besteden dat wellicht meer aandacht behoeft om de beoogde opleidingscompetenties te behalen.

De examencommissie en toetscommissie zijn naar het oordeel van het panel functioneel ingericht en pakken hun taak serieus op. Vooral de eigen betrokkenheid bij kalibreersessies en het observeren door de examencommissie bij afstudeergesprekken laten zien dat zij waken over de borging van de beoogde kwaliteit en opleidingscompetenties.

Oordeel: voldoende

Het panel concludeert dat de kwaliteit van het Ad-programma Ondernemen voor alle standaarden voldoende is. Het komt tot het eindoordeel voldoende ten aanzien van de kwaliteit van het nieuwe Associate-degreeprogramma Ondernemen van de Hanzehogeschool Groningen en adviseert de NVAO om overeenkomstig te besluiten.

Advies van het panel

Het panel adviseert de NVAO om voldoende te besluiten ten aanzien van de kwaliteit van het nieuwe Associate degree opleiding Ondernemen van de Hanzehogeschool Groningen.

Ingevolge het bepaalde artikel 5a.13, vijfde lid, in verbinding met artikel 5a.10, derde lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de Hanzehogeschool Groningen te Groningen in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit d.d. 29 januari 2018 naar voren te brengen. Van deze gelegenheid heeft het college van bestuur geen gebruik gemaakt.

De NVAO de aanvraag Toets nieuwe associate degree-opleiding Ondernemen (120 EC; variant: voltijd; locatie: Groningen) van de Hanzehogeschool Groningen te Groningen als voldoende te beoordelen.

Graad: AD

Croho-onderdeel: economie.

Van kracht tot en met 29 maart 2024

Den Haag, 30 maart 2018

De NVAO
Voor deze:

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized loop followed by a horizontal line and a vertical stroke.

R.P. Zevenbergen
(bestuurder)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Onderwerp	Standaarden	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de <i>opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen</i>	Voldoende
2 Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de <i>opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren</i>	Voldoende
3 Toetsing	De opleiding beschikt over een <i>adequaat systeem van toetsing</i>	Voldoende
Algemene conclusie		voldoende

- Dr. I.A.M. (Ingrid) Wakkee (voorzitter), Lector Ondernemen Hogeschool van Amsterdam;
- D. (Dominique) Roodhooft, Consultant, daarvoor projectmanager Ghententrepneur;
- R. (Roland) van der Poel, Onderwijsmanager Associate degree programma's economisch domein, Rotterdam Academy van de Hogeschool Rotterdam;
- M. (Mark) Prins, (*student-lid*), student hbo-bachelor Human Resource Management aan de Hogeschool Leiden.

Het panel werd bijgestaan door ir. S. (Lineke) van Bruggen, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator en drs. J. (Johanneke) Braaksma, onderwijskundig adviseur OAKnet, secretaris.